

**VII-ий ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ З'ЇЗД ЕКОЛОГІВ З
МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
(За підтримки Вінницької міської ради)**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**VII-th ALL-UKRAINIAN CONGRESS OF ECOLOGISTS
WITH INTERNATIONAL PARTICIPATION
Congress Proceedings**

**УКРАЇНА, ВІННИЦЯ, ВНТУ
UKRAINE, VINNYTSIA, VNTU
25–27 вересня, 2019**

***VII-й ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ З'ЇЗД ЕКОЛОГІВ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
(Екологія / Ecology – 2019)***

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

***VII ALL-UKRAINIAN CONGRESS OF ECOLOGISTS
WITH INTERNATIONAL PARTICIPATION***

Congress Proceedings

**Україна, Вінниця
25–27 вересня, 2019**

УДК 594.3

Халіман І.О. (Україна, Мелітополь)

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ УГРУПУВАНЬ МОЛЮСКІВ АЗОВСЬКОГО МОРЯ

В останні роки Азовське море відчуває навантаження, що пов'язане з інтенсивною рекреаційною діяльністю, забрудненням і зарегулюванням річок, які впадають у нього. Результатом постійних берегових скидів є збільшення обсягів алохтонних матеріалів і замулювання дна, що призводить до зміни керівних видів в бентосних спільнотах.

Помітний вплив на структуру і розподіл донних співтовариств має скорочення площ, покритих водною рослинністю, на якій розвивається молодь більшості видів молюсків. Зміна гранулометричного складу донних відкладень призводить до переважання в донних біоценозах пелофільних видів.

Молюски є провідною групою зообентоса Азовського моря і являють собою важливу ланку в ланцюзі трансформації речовини і енергії. Вони знаходяться в постійному контакті з донними відкладеннями, поставляючи в їх склад органічну речовину і, одночасно, використовуючи продукти деструкції.

Нами відмічено, що основними факторами, які впливають на склад, структуру і розподіл донних співтовариств в Азовському морі є наступні:

1) Типи ґрунтів. Вони практично до самого урізу води бувають мулистими або піщано-мулистими з домішкою битої черепашки. Північно-західна частина Азовського моря характеризується наявністю серії кіс - вузьких піщано-черепашкових смуг суші, які виступають у відкрите море на значні відстані (Федотова коса - до 50 км.). У проміжках між косами берег розмивається і утворює широко відкриті бухти. Матеріал кіс - кварцовий пісок зі значною домішкою раковин кардіід.

2) Різниця температури води і солоності на протилежних берегах кіс. Вона може досягати значних значень особливо влітку, коли води мілководдя прогріваться до 20-30°C, в той час, коли на західному і північному березі - температура води не піднімається вище 25° С. Температура води визначає швидкість протікання процесів обміну речовин у молюсків і, відповідно, рівень їх активності.

3) Особливості гідрологічного режиму Азовського моря та прилеглих лиманів. Вони обумовлені, в основному, невеликим припливом прісної води і мілководністю басейну. Режим Утлюкського лиману формується під впливом прісних вод річок Великий і Малий Утлюки, материкового стоку і системи течій, що викликаються вітрами (переважно північними, північно-східними і східними). Як наслідок - виникають течії, які перемішують води різної солоності і температури.

Таки чином, своєрідний гідрологічний режим Азовського моря, невисока солоність, різкі коливання температури, тривалий зимовий період і мілководність - ці чинники обумовлюють специфічний відбір молюсків з чорноморської фауни, яка представляє собою вже відібрану фауну Середземного моря. Деякі середземноморські форми знаходять в Азовському морі сприятливі умови для свого розвитку і формують великі скупчення.

Очевидно, що в даний час структура донних біоценозів в Азовському морі зазнає змін.

Перспектива подальших досліджень в даному напрямку визначається необхідністю ретельного моніторингу змін в екологічній системі Азовського моря.